

Герасимчук Єлизавета

Київський національний університет

імені Тараса Шевченка,

юридичний факультет,

студентка 4 курсу

ПРОБЛЕМНІ ПИТАННЯ МИТНОГО ДЕКЛАРУВАННЯ В УКРАЇНІ ТА НАПРЯМИ ЙОГО ВДОСКОНАЛЕННЯ

Постановка проблеми. Одним із елементів митної справи України є митне оформлення, зокрема митне декларування товарів. Органи доходів і зборів застосовують такий інструмент як декларування для того, аби запобігти контрабанді та іншим порушенням митних правил, передбачених Митним кодексом України (далі - МКУ). З цією метою посилюється інтерес до електронного декларування товарів як ефективного і зручного способу перевірки законності переміщення товарів через кордон. Так як ця проблема вітчизняними науковцями досліджена недостатньо, варто проаналізувати зарубіжний досвід митного декларування товарів і впровадження його в Україні.

Аналіз останніх публікацій. У літературі дослідженню поняття, характеристики митного декларування в Україні присвячені роботи таких фахівців, як І.Муратов, П.В. Пашко, О.Демченко, І. Владимировський, О.Мостовенко, В.П. Пархоменко, О.В.Ігнат'єва, В. Шталь, І.О. Беседа.

Метою статті є виявлення дослідження особливостей правового регулювання відносин митного декларування товарів в Україні, його механізму, а також перейняття зарубіжного досвіду митного декларування товарів.

Основні результати дослідження. У процесі переміщення товарів через митний кордон особа вступає в суспільні відносини з державою в особі органів доходів і зборів. Ці відносини регламентуються в цілому митним законодавством. Частиною цих відносин складає порядок митного оформлення. Декларування, як обов'язкова умова митного оформлення, здійснюється шляхом заявлення за встановленою формою точних відомостей про товари, мету їх переміщення через митний кордон України, а також відомостей, необхідних для здійснення їх

митного контролю та митного оформлення. Порядок і процедура декларування товарів визначається МКУ, а також постановами Кабінету Міністрів України.

Варто почати з того, що МКУ 2012 року значно покращив процедуру митного контролю та митного оформлення, зокрема запровадивши електронне декларування. МКУ дав змогу використовувати електронне декларування усім бажаним підприємцям без будь-яких обмежень і в усіх митних режимах. За рахунок цього в листопаді 2013 р. показник оформлення електронних митних декларацій досяг 86% (у листопаді 2012 р. він становив 63%).

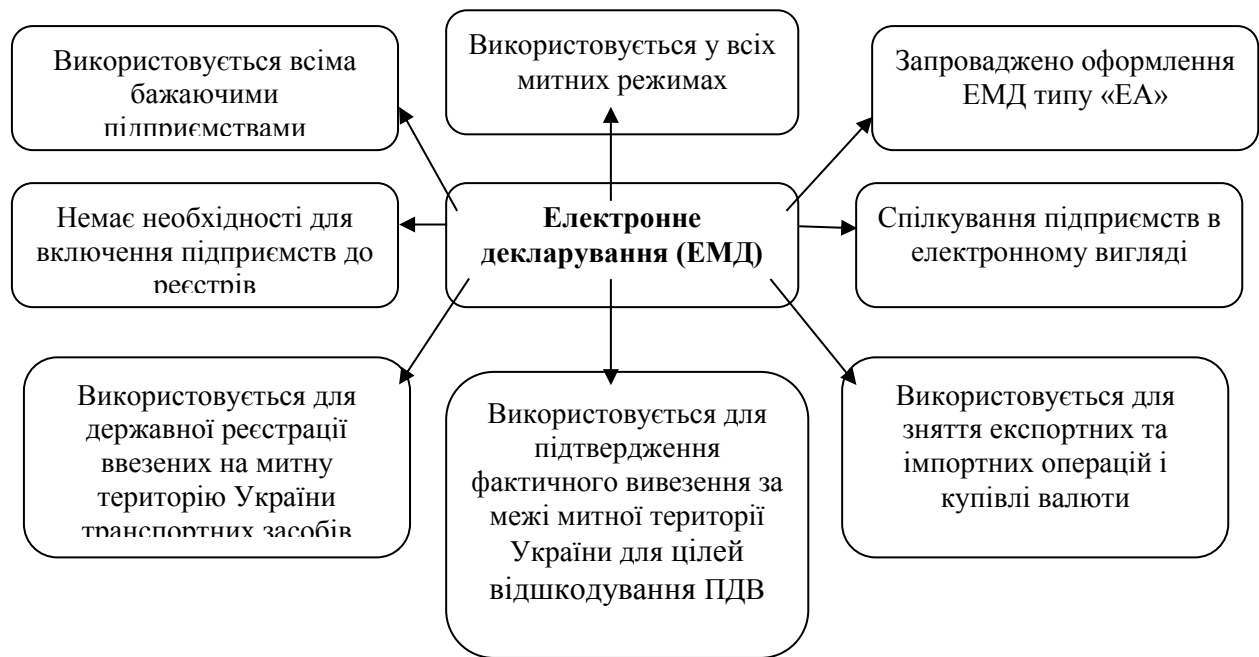
Завдяки запровадженню на митниці електронного декларування, прискорюється здійснення митних формальностей, зводиться до мінімуму суб'єктивний (людський) фактор під час здійснення митних процедур.

На законодавчому рівні відповідно до ст. 255 Митного кодексу встановлено, що митне оформлення «стандартної» декларації має бути здійснено не більше ніж за 4 години і встановлено вичерпний перелік випадків, коли цей час може бути перевищено.

Прискоренню виконання митних формальностей сприяло, зокрема, значне скорочення кількості документів, що подаються з митною декларацією для митного оформлення. Так, на відміну від раніше існуючого порядку, коли декларант подавав до митниці транспортні, комерційні, дозвільні документи на товари, раніше оформлені митні документи (попередні повідомлення, декларації, облікові картки тощо), наразі декларанти подають до митниці лише три документи: митну декларацію, рахунок або інший документ, що визначає вартість товару, декларацію митної вартості.

Відомості про всі інші документи зазначаються декларантами у митній декларації. Митний орган має право вимагати від декларанта подати оригінали чи копії документів, зазначених у митній декларації. Такі документи мають зберігатися декларантом або уповноваженою ним особою протягом трьох років[1].

Наочно досягнення електронного декларування можна висвітлити так:

Проте, існують і проблеми, які виникають під час здійснення митного декларування товарів.

З огляду на те, що після вступу в СОТ Україна значно знизила ставки ввізного мита й продовжує робити це згідно зі своїм графіком тарифних поступок; з кожним роком кількість митних платежів, що нараховуються умовно, під час ввезення товарів збільшується (тобто коли платежі нараховуються, але фактично не сплачуються до бюджету, наприклад при тимчасовому ввезенні за карнетом АТА); погашення зовнішнього державного боргу потребує значних коштів, фіскальні органи намагаються активно поповнювати державний бюджет за рахунок суб'єктів ЗЕД шляхом донарахувань під час митного оформлення, а також за допомогою постаудитів уже після випуску товару у вільний обіг.

Під посилену увагу потрапили такі питання:

- правильність класифікації імпортованих/експортованих товарів;
- правильність задекларованої митної вартості (наприклад, включення роялті, транспортних, страхових та інших витрат до митної вартості), її належне документальне підтвердження й своєчасність сплати митних платежів;
- дотримання умов надання тарифних преференцій;
- правильність визначення країни походження товарів і її підтвердження належною документацією.

Найпроблемнішими аспектами декларування є визначення митної вартості (МВ) та підтвердження країни походження.

Належне визначення МВ імпортованого товару є важливим питанням для імпортера, тому що для митних цілей МВ є базою нарахування митних платежів. Проблеми з декларуванням в Україні пов'язані не із законодавством, а з неправильним його застосуванням. Зокрема, для порівняння цін імпортованого товару митники активно використовують внутрішню базу цінової інформації, обов'язковий статус якої на законодавчому рівні не визначено. Відповідно до МКУ митна вартість – це ціна, фактично сплачена або що підлягає фактичній сплаті за товар, тобто не теоретично можлива сума, узята з попередніх статистичних даних, а тільки фактична оплата за даний конкретний товар. Тому на практиці "правильна" вартість часто визначається інспекторами за ціною аналогічних (подібних) товарів, завезених до країни протягом попередніх 90 днів.

З метою наповнення бюджету митні органи України продовжуватимуть використання «внутрішньої» бази цінової інформації, тож очікувати значних позитивних змін у частині визначення митної вартості не слід.

Документом, що підтверджує країну походження, є сертифікат походження. Оскільки надання сертифіката призводить до зменшення бази оподаткування імпортованого товару, поряд зі збільшенням митної вартості фіскальні органи часто з формальних причин визнають недійсними сертифікати походження, що спричиняє додаткове фінансове навантаження на імпортера.

Для обґрунтування відмови преференційного режиму митники досить креативно підходять до даного питання. Наприклад, в одному випадку сертифікат було визнано недійсним через нібито неможливість ідентифікувати на ньому відбиток печатки митного органу іншої держави (хоча відбиток печатки був досить чітким), в іншому – сертифікат нібито було неправильно заповнено тощо[2].

Також проблемою є те, що митні органи відмовляють суб'єктам ЗЕД у випуску товарів у вільне використання із використанням тимчасових декларацій при проведенні досліджень (аналізів, експертиз) таких товарів. З приводу цього ДФС дала роз'яснення.

Положеннями пункту 29 Положення про митні декларації, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 21 травня 2012 року № 450 «Питання, пов'язані із застосуванням митних декларацій», зокрема передбачено, якщо в рамках процедур митного контролю та оформлення товарів, ввезених на митну територію України, за поданою митною декларацією на бланку єдиного адміністративного документа посадовою особою митного органу відбиралися проби (зразки) товарів, за бажанням декларанта або уповноваженої ним особи декларування таких товарів може бути здійснено з використанням тимчасової митної декларації.

Випуск таких товарів до одержання результатів відповідних досліджень (аналізу, експертиз) може бути здійснений митним органом відповідно до частини двадцять першої статті 356 МКУ.

Частиною двадцять першою статті 356 МКУ визначено, що за бажанням декларанта або уповноваженої ним особи, за умови забезпечення сплати митних платежів відповідно до обраного митного режиму, товари, проби (зразки) яких взяті для проведення дослідження (аналізу, експертизи), випускаються органом доходів і зборів до одержання результатів відповідних досліджень (аналізів, експертиз), якщо вони не підпадають під дію встановлених законодавством України заборон та/або обмежень щодо переміщення через митний кордон України.

Відповідно до пункту 2 розділу II Порядку взаємодії митних органів із Центральним митним управлінням лабораторних досліджень та експертної роботи при проведенні митного контролю та митного оформлення товарів і транспортних засобів, затвердженого наказом Міністерства фінансів України від 31.05.2012 № 654, зареєстрованого в Міністерстві юстиції України 26.06.2012 за № 1071/21383, у своєму запиті митний орган повинен надати обґрунтування та чітко визначити мету його направлення і завдання для проведення дослідження, тобто зазначити, які відомості про товар (склад, властивості тощо) необхідно перевірити або встановити.

У разі, якщо такий запит передбачає можливу зміну коду УКТЗЕД товару та віднесення товарів до таких, що підпадають під дію встановлених законодавством

України заборон та/або обмежень, випуск товарів відповідно до заявленого митного режиму із застосуванням тимчасової декларації не здійснюється.

Положення стосовно заборон та обмежень щодо переміщення окремих товарів через митний кордон України визначені статтями 196, 197 МКУ.

Відмови в прийнятті та/або оформленні тимчасових митних декларацій можливі у разі невиконання, зокрема, вказаних вище норм законодавства. Також, оскільки оформлення тимчасової декларації передбачає випуск товарів у митний режим, у випадку відбору зразків товарів, оформлення може бути здійснено виключно за умови дотримання вимог, встановлених частиною двадцять першою статті 356 і частинами третьою та десятою статті 260 МКУ[3].

Найбільш актуальним питанням даної тематики є електронне декларування, що використовує інформаційні технології. Роль інформаційних технологій в митній справі відображена в Міжнародній конвенції про спрощення і гармонізацію митних процедур, укладеній 18 травня 1973 р. У м. Кіото, яка діє у зміненій редакції відповідно до Протоколу про внесення змін до Міжнародної конвенції про спрощення та гармонізацію митних процедур, вчиненого 26 червня 1999 р. в м. Брюсселі (Україна приєдналася згідно із Законом України "Про приєднання України до Протоколу про внесення змін до Міжнародної конвенції про спрощення та гармонізацію митних процедур" від 5 жовтня 2006 р. N 227-V).

Кіотська конвенція:

- передбачає максимальне практичне використання інформаційних технологій;
- розглядає інформаційні технології як один з принципів митного оформлення, реалізація якого повинна сприяти спрощенню і гармонізації митних процедур;
- встановлює стандартні правила використання інформаційних технологій для вдосконалення митного контролю.

Враховуючи провідну роль митниці в зовнішньоекономічній діяльності, інформаційна складова діяльності митної служби повинна бути домінуючою[4].

В міжнародній практиці митна електронна форма митного декларування товарів використовується з початку 80-х рр. XX ст. Провідні митні служби світу (Німеччина, Франція, Росія, Японія, Китай, США та Канада) активно перейшли на сучасні електронні технології й розвивають їх щодня. Наприклад, механізм проходження митних формальностей у Японії заснований на автоматизованій системі обробки відомостей, необхідних для митних цілей (NACCS), яка поділяється на повітряну (air-NACCS) і морську (sea-NACCS). Ця автоматизована комп'ютерна система пов'язує воедино митні служби та учасників ЗЕД. Аналогічна система діє і в США[5].

Європейський союз з 1 січня 2013 року ввів єдину форму митної декларації для заяви фізичними особами переміщуваних грошових коштів.

Тепер при прибутті і вибутті з території Європейського союзу громадянин, що має при собі суму від 10 000 євро, зобов'язаний їх задекларувати в країні прибуття / вибуття.

Такі заходи спрямовані на боротьбу з переміщенням готівки, одержаних злочинним шляхом, і фінансування тероризму. Це означає, що митну декларацію потрібно заповнювати двічі - як при ввезенні засобів, так і при вивезенні їх з території ЄС, якщо сума перевищує 10 000 євро. Це правило діє також при проїзді через країни ЄС транзитом[6].

В кінці грудня 2015 р. комісія ЄС прийняла фундаментальні зміни митного кодексу Євросоюзу (EU) 2015/2446, (EU) 2015/2447. До цього моменту митний кодекс Євросоюзу діяв від 9.10.2013, і був затверджений Європарламентом (EU) 952/2013.

Новий митний кодекс ЄС вступив в дію з 1 травня 2016 року. До цього моменту кожна країна Євросоюзу повинна була встигнути привести національне законодавство до нових норм і правил. В багатьох країнах ЄС до 1.05.2016 року було змінено десятки, а то і сотні місцевих законів, які пов'язані з даними змінами.

З 1.05.2016 року всі типи митних декларацій подаються тільки в електронному вигляді через систему EDI. Крім електронних декларацій - так звані

усні, для товарів вартістю не більше 1000 Євро. Але оскільки учасники ЗЕД прагнуть повернення експортного ПДВ, вони подають електронні декларації.

Для доказу вивезення або ввезення товару для податкової інспекції потрібно мати декларацію тільки в електронному вигляді в форматі XML, яка була відправлена декларантом на митницю. Також рекомендується зберігати 10 років товаросупровідні документи (СМР, авіа, поштові, ж / д накладні тощо) для доказу ввезення та вивезення товару через кордон ЄС[7].

Декларування товарів в США здійснюється за 24 години до відплиття судна з порту навантаження в будь-якій точці світу. Подача документів в митницю США через автоматичну систему декларування (AMS) здійснюється або VOCC (судноплавної транспортної компанією загального призначення), або ліцензованої компанією NVOCC, що перевозить вантаж[8].

В Російській Федерації з 1 січня 2014 року митне декларування товарів проводиться в електронній формі (п. 4 ст. 322 Федерального закону від 27 листопада 2010 р № 311-ФЗ «Про митне регулювання в Російській Федерації»)..

Для митного декларування в електронній формі декларант використовує електронний підпис, який можна отримати як безпосередньо в ФМС Росії, так і в 21 засвідчувальному центрі, які входять в систему засвідчувальних центрів митних органів.

Розвиток електронного декларування стало основою для створення Центрів електронного декларування (ЦЕД). Ці спеціалізовані митні пости забезпечують декларування товарів виключно в електронній формі і дозволяють реалізувати технологію віддаленого випуску товарів[9].

Висновки. Отже, можна зазначити, що зарубіжний досвід показує, що держави переважно перейшли на електронне митне декларування товарів. При чому таке декларування вони використовують понад 20 років. Впровадження інформаційних систем у митній справі – завдання, яке на сьогодні ставлять більшість країн світу. Звісно, Україна також не може залишатись осторонь цих процесів. Тому запровадження електронного декларування товарів в Україні свідчить про бажання України інтегрувати в світове співтовариство.

Література

1. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.visnuk.com.ua/ua/pubs/id/6461>
2. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://uz.ligazakon.ua/ua/magazine_article/EA008452
3. Лист ДФС України від 26.09.2016 №31558/7/99-99-18-02-03-17 "Про застосування тимчасових декларацій". – Режим доступу: <http://sfs.gov.ua/diyalnist-/zakonodavstvo-pro-diyalnis/listi/print-69820.html>
4. Бєсєда І.О. Електронне митне декларування в Україні – крок до майбутнього/ І.О. Бєсєда [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.nbuuv.gov.ua/old_jrn/Soc_Gum/VSUNU/2012_14_1/Beseda.pdf
5. «Електронна митниця» – якісно новий етап надання митних послуг в Україні. В. Шталь, Науковий вісник Полтавського університету економіки і торгівлі. – № 1 (56). – 2013.
6. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://minfin.com.ua/taxes/-/n_18_tamojdeklarir.html
7. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.impexcom.cz/novosti/123-statia-14>
8. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.kkgloballlc.ru/transportnie-gruzoperevozki-uslugi/import-usa-.html>
9. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.customs.ru/index.php?option=com_content&view=article&id=18560:-1--2014-----&catid=40:2011-01-24-15-02-45